

Epidemiologia chorób zawodowych w Polsce

Beata Świątkowska

Zakład Epidemiologii Środowiskowej Instytutu Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi

Sposób i tryb postępowania dotyczący zgłaszania, rozpoznawania, stwierdzania oraz rejestracji chorób zawodowych został ściśle określony w obowiązujących aktach prawnych. Baza Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych prowadzona od 1971 roku w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi stanowi gwarancję pełnego źródła informacji o stwierdzonych w naszym kraju chorobach zawodowych.

Celem analizy była ocena poziomu zapadalności na choroby zawodowe wraz z identyfikacją czynników przyczynowych i wskazywaniem sektorów gospodarki o podwyższonym stopniu zagrożenia chorobami zawodowymi. Analiza została przeprowadzona na podstawie „Kart stwierdzenia choroby zawodowej” przesłanych obligatoryjnie przez stacje sanitarno-epidemiologiczne do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych.

W okresie 1971-2018 stwierdzono w Polsce ponad 324 tys. przypadków chorób zawodowych. Biorąc pod uwagę współczynnik zapadalności (liczbę przypadków na 100 tys. pracujących) to najwyższą liczbę zarejestrowanych przypadków chorób zawodowych odnotowano w 1995 roku (75,9/100 tys.), natomiast najniższą w 2017 roku (12,7/100 tys.). Zasadniczo od 1998 roku następuje systematyczny spadek rozpoznawanych przypadków chorób zawodowych. Do dominujących obecnie chorób zawodowych należą: choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa, pylice płuc, przewlekłe choroby narządu głosu, choroby obwodowego układu nerwowego, ubytek słuchu oraz przewlekłe choroby układu ruchu. Patologie te stanowią w sumie 86,3% stwierdzonych przypadków.

Większość stwierdzonych chorób zawodowych powstała w wyniku wieloletniej ekspozycji na czynniki szkodliwe i uciążliwe. Najczęściej odnotowywane patologie dotyczą grupy mężczyzn oraz osób, u których orzeczono chorobę zawodową po 50 roku życia.

Od wielu lat obserwowany jest spadek liczby przypadków „klasycznych” chorób zawodowych, które ustępują miejsca schorzeniom niezwiązanym z przemysłem np. chorobom zakaźnym lub pasożytniczym. Sytuacja epidemiologiczna zapadalności na choroby zawodowe w naszym kraju, chociaż obejmuje wszystkie stwierdzone przypadki, powinna być oceniana z ostrożnością z uwagi na możliwość niedoszacowania niektórych chorób, szczególnie nowotworów. Nowotwory o etiologii zawodowej, głównie rak płuca i międzłonki w 2018 roku stanowiły jedynie 4% wszystkich chorób zawodowych, podczas gdy z szacunków przeprowadzanych w Polsce wynika, iż udział narażenia zawodowego wśród czynników ryzyka raka płuca wynosi u mężczyzn ponad 20%, natomiast w grupie kobiet odsetek ten oceniany jest na 8%.

Warto zaznaczyć, że jako czynnik przyczynowy kilkuset przypadków chorób zawodowych wskazano azbest – minerał, którego stosowanie w przemyśle jest w Polsce ustawowo zabronione od ponad 20 lat. Ta liczba stwierdzonych patologii świadczy nie tylko o długim okresie latencji chorób azbestozależnych, ale także o efektywności i potrzebie dalszego prowadzenia programu badań profilaktycznych Amiantus, którym objęci są byli pracownicy zakładów przetwórstwa azbestu w naszym kraju.